

Talouseläms- taste

Prognos 29.3.2007

**Ekonomisk prognos
2007–2008**

**Tillväxten
avtar – men
förblir alltjämt
relativt hög**

Tilläggsuppgifter

Prognoschef
Eero Lehto
tel. (09) 2535 7350

Informatör
Heikki Taimio
tel. (09) 2535 7349

Ekonomisk prognos 2007–2008

Tillväxten avtar – men förblir alltjämt relativt hög

Finlands BNP växte med 5,5 % i fjol. Tillväxten var osedvanligt hög trots att driftstoppet i pappersbranschen härom året står för nära en procentenhet av BNP-ökningen. Att konjunkturutvecklingen var stark återspeglades också i att antalet sysselsatta förra året ökade med 42 000 personer från året innan och att arbetslösheten sjönk med 0,7 procentenheter till i genomsnitt 7,7 %. Den positiva ekonomiska utvecklingen förklaras av finanspolitiska lättnader och ett gynnsamt konjunkturläge såväl globalt som på Finlands närmarknader. Den största överraskningen jämfört med konsensusprognoserna var att tillväxtsiktterna för Finland och det övriga Europa fortfarande var relativt ljusa trots den tydliga avmattningen i USA. Löntagarnas forskningsinstitut bedömer att konjunkturläget förblir jämförelsevis gott även i fortsättningen. Följaktligen beräknas BNP-tillväxten i Finland bli 3,5 % i år och 3,2 % nästa år.

Den ekonomiska utvecklingen i euroområdet överraskade många

BNP-tillväxten i euroområdet accelererade förra året till 2,7 % från 1,4 % ett år tidigare. Tillväxttakten var fortsatt relativt hög också under andra halvåret 2006. Att tillväxten i euroområdet tog fart berodde framför allt på de privata investeringarna som ökade med cirka 4 % från året innan. Även tillväxten i privat konsumtion accelererade och blev 2 %. Till tillväxten bidrog dessutom euroområdets handel med omvärlden.

Löntagarnas forskningsinstitut förutspår att totalproduktionen i euroområdet växer med 2,5 % i år. Tillväxten förblir relativt hög trots den försvagande effekten av högre räntor, eurons appreciering mot dollarn och avmattad tillväxt i USA. Dessutom kommer den tyska momshöjningen med tre procentenheter vid början av 2007 att dämpa den privata konsumtionen och totalproduktionen i Tyskland och därigenom tillväxten i hela euroområdet. Effekten av momshöjningen på prisnivån dämpas dock av en mer normal utveckling av energipriserna i euroområdet, en starkare euro och en måttlig kostnadsutveckling. Så låg de tyska konsumentpriser i februari bara 1,9 % högre än föregående år trots att en stor del av det pristryck som momshöjningen åstadkom redan hade slagit igenom. Totalt sett bidrar avmattningen i konsumentprisinflationen från förra året till att stärka återhämtningen i privat konsumtion och tillväxten under detta år. Hushållens konsumtionsvilja och förtroende för ekonomin ökar också

tack vare det avsevärt förbättrade sysselsättningsläget i euroområdet – den genomsnittliga arbetslösheten sjönk i fjol från 8,6 till 7,8 %.

Den långvariga goda lönsamheten i företagen i euroområdet och rimliga marknadsförväntningar sporrar dem att öka sina investeringar i samma takt som i fjol. Denna uppfattning stöds också av färsk information om realekonomin och förtroendet för ekonomin i euroområdet för årets första månader. Utrikeshandeln – exporten minus importen – bidrar fortsättningsvis till den ekonomiska tillväxten i euroområdet när tillväxttakten förblir jämförelsevis hög annanstans än i USA. Euroområdets exportframgångar beror i hög grad på priskonkurrenskraften som under årens lopp blivit allt starkare.

Nästa år accelererar tillväxten i euroområdet till 2,8 %. Då förstärks den privata konsumtionens betydelse som tillväxtfaktor när momshöjningen i Tyskland inte längre känns av. Det är också att vänta att det förbättrade läget på arbetsmarknaden leder till att lönepåslagen i de nya kollektivavtalen blir större än förut, vilket för sin del flyttar tyngdpunkten för tillväxten från utrikeshandeln till privat konsumtion.

Realekonomin i euroområdet, procentuell volymförändring

	2005	2006	2007p	2008p
BNP	1,4	2,7	2,5	2,8
Inhemsk efterfrågan	1,6	2,4	2,4	2,7
Privat konsumtion	1,3	2,0	2,0	2,5
Offentlig konsumtion	1,3	2,0	1,8	2,0
Bruttobildning av fast kapital	2,7	3,9	4,1	3,7
Export	4,3	7,9	6,8	5,2
Import	5,3	7,5	6,5	5,0

Källa: Eurostat, Löntagarnas forskningsinstitut

Lönetryck i Europa

I euroområdet, USA och Japan har utvecklingen präglats av en relativt måttlig löneutveckling jämfört med förhållandet i EU:s nya medlemsländer, Ryssland och tillväxtekonomierna i Asien. Också arbetskraftskostnaderna per producerad enhet har stigit i en betydligt långsammare takt i euroområdet än i EU:s nya medlemsländer (figur 1). Detsamma gäller också vid en jämförelse av utvecklade länder med tillväxtekonomierna i Asien. Konkurrenskraften i euroområdet har undergrävt av eurons förstärkning mot andra valutor, såsom framgår av figur 2. En stark konkurrenskraft, stora överskott i handelsbalansen och ett förbättrat selsättningsläge har ökat trycket på större höjningar av de nominella lönerna än förut framför allt i Italien, Spanien, Tyskland och Finland. Av dessa länder står Tyskland och Finland på grund av den gynnsamma ekonomiska utvecklingen för den största ökningen av kapitalinkomsternas andel av nationalinkomsten.

ECB fortsätter att höja räntan

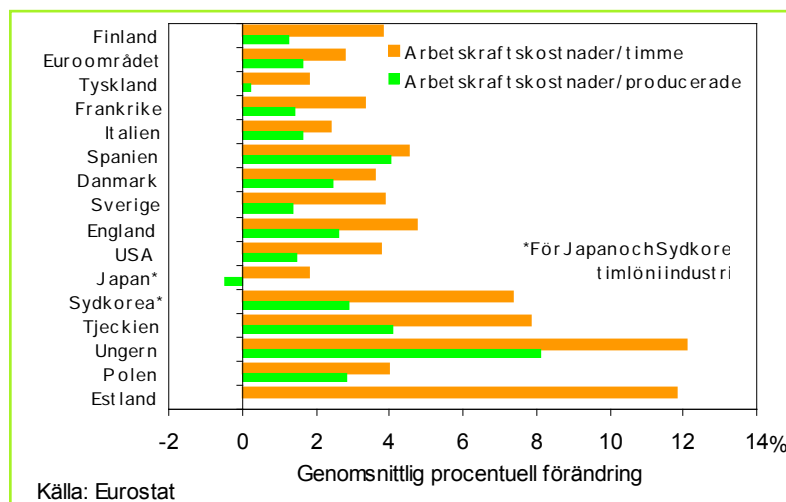
Europeiska centralbanken har under drygt ett år höjt sin viktigaste styrränta från 2 % till 3,75 %. Till en början ansågs räntehöjningarna vara en reaktion på att konsumentprisinflationen stadigt låg över ECB:s inflationsmål på 2 %. Men då nedgången i oljepriset pressade ned inflationen under 2 % i september 2006 fortsatte ECB ändå att strama åt penningpolitiken. Den något accelererade tillväxttakten ansågs öka uppåttrycket på priserna. Inflationen i euroområdet väntas ligga kvar under eller nära 2 % under detta år. Trots det kommer ECB att fortsätta att höja räntan. En bidragande orsak till detta är sannolikt att det exempelvis

Internationell ekonomi

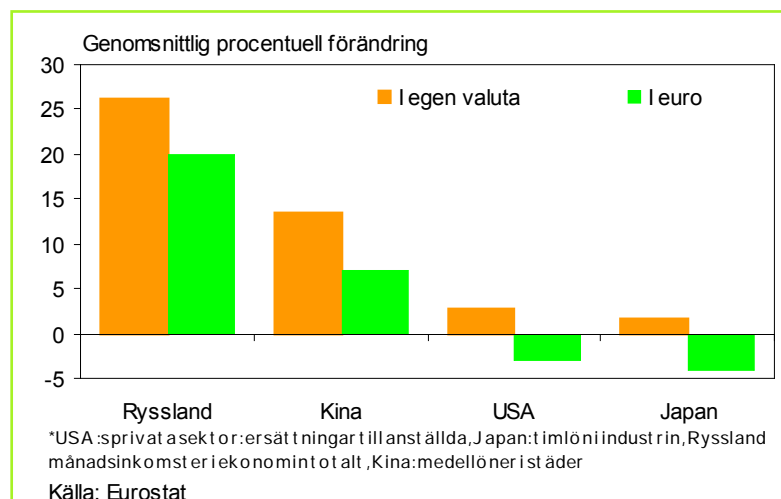
Totalproduktion, volymtillväxt (%)	2006	2007p	2008p
Förenata staterna	3,3	2,2	2,4
Euro-13	2,7	2,5	2,8
Tyskland	2,7	2,1	2,8
Frankrike	2,2	2,2	2,2
Italien	2,0	2,0	2,5
EU27	2,9	2,8	2,9
Sverige	4,4	3,9	3,3
Storbritannien	2,8	2,8	2,6
Japan	2,2	2,2	2,0
Ryssland	6,7	6,5	6,0
Kina	10,7	9,5	9,0

Källa: BEA, BOFIT, Eurostat, Löntagarnas forskningsinstitut

Figur 1. Arbetskrafts- och enhetskostnader (OECD) 1997–2006

Figur 2. Nominella löner 2002–2006

i Tyskland har ställts krav på kännbara lönehöjningar.

Totalt sett förefaller ECB:s räntehöjningsiver vara överdriven, eftersom inflationen har hållits i styr och den inhemska efterfrågan inte ens hunnit komma igång ordentligt i de största EU-länderna Tyskland och Italien. Löntagarnas forskningsinstitut räknar med att ECB höjer styrräntan med 0,25 procentenheter under 2007. Den korta 3 månaders euroräntan väntas i år ligga på i genomsnitt 4 % och nästa år en aning högre. De långa 10-åriga räntorna skulle i euroområdet inte längre ligga nämnvärt över de korta räntorna.

Tillväxten i USA avtar

Den amerikanska ekonomin växte i fjol med 3,3 %. Tillväxttakten avmattas i år och nästa år till till drygt 2 %. Avmattningen beror framför allt på raset i bostadsinvesteringarna. Minskade bostadsvär-

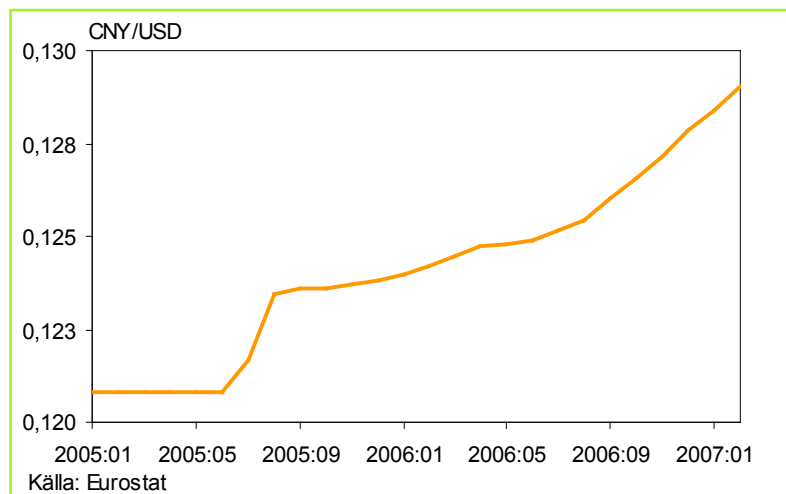
den och ökad osäkerhet om hushållens förmögenhetsställning har också bidragit till att försvaga konsumentförtroendet. Någon brant nedgång i tillväxten i privat konsumtion är det dock inte fråga om. Det fortsatt relativt gynnsamma sysselsättningsläget har hittills stärkt hushållens förtroende och konsumtion. Enligt den amerikanska centralbanken tillåter den nuvarande styrräntenivån på 5,25 % en tillräckligt hög (knappt 3 %) tillväxt. Eftersom inflationstrycket ännu inte har försvunnit är centralbanken under flera månader framöver knappast villig att börja bedriva en expansiv penningpolitik. ECB:s räntehöjningar och de dystrare utsikterna för den amerikanska ekonomin har också stärkt euron i förhållande till dollarn (figur 3). Euron kommer troligen att fortsätta apprecieras.

Hög tillväxt i grannländerna

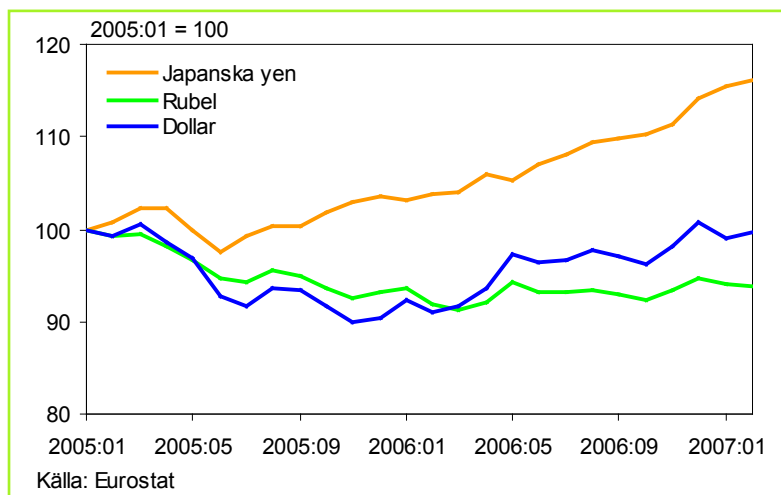
Av stor betydelse för Finland är att grannländernas ekonomier i år och nästa år växer klart snabbare än exempelvis genomsnittet för euroområdet. I Sverige blir tillväxten fortsättningsvis nästan 4 % och i Ryssland minst 6 %. I Estland och hela Baltikum kommer tillväxttakten även i fortsättningen att ligga nära 10 %. Även i Asien väntas tillväxten förbli hög, särskilt i de folkrika länderna Kina och Indien.

Men man får inte glömma att riskerna i världsekonomin inte hänför sig bara till obalanserna i USA. Både i Kina och Indien kan tillväxtens hållbarhet äventyras av flaskhalsar på grund av brist på yrkeskunnig arbetskraft, relativt outvecklade transportnät och annan infrastruktur och ett ökat tryck på att minska miljöförstörelsen. För euroområdet är det också viktigt att den kinesiska valutan småningom lösgörs från dollarn (figur 4). Genom sina valutainterventioner kommer dock Kina och även Japan än-

Figur 4. Den kinesiska yuanens värde i dollar 2005:01–2007:02

Figur 3. Eurons värde i andra valutor 2005:01–2007:02

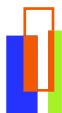
nu länge att stödja dollarn och samtidigt stärka sin valutas bindning till dollarn för att bibehålla sin goda konkurrenskraft på den amerikanska marknaden.

Utrikeshandeln hade stor effekt på tillväxten i fjol

Den höga tillväxttakten i den finländska ekonomin förra året förklaras till stor del av utrikeshandeln. Exporten ökade volymmässigt med 10,7 % och importen med bara 5,4 %. Exporten var framgångsrik även om driftstoppet i skogsindustrin 2005 står för 2–3 procentenheter av dess tillväxt. Framför allt växte exporten av förädlade metallprodukter och fartyg avsevärt, men också för tillverkningen av maskiner och utrustning ökade exportvolymen med nästan 10 %. Importtillväxten blev lägre än väntat. Effekten av transitoransporterna, som ökade utrikeshandeln 2005, bidrog troligen inte längre till att höja importtillväxtsiffran. Att konsumtionsökningen stannade på 2,3 % bidrog för sin del till att exporttillväxten blev lägre än väntat.

Att tillväxten i såväl tjänsteexporten som tjänsteimporten stagnerade nära noll efter den snabba tillväxten härom året var rätt oväntat. Det är uppenbart att tjänsteimporten och tjänsteexporten, som numera omfattar även effekten av finländska FoU-insatser på utländska dotterbolags mervärde, kan komma att justeras till och med avsevärt när fjolårets siffror blir klara i nationalräkenskaperna.

Bytesförhållandet i utrikeshandeln försvagades kännbart förra året när den dyrare energin drev upp importpriserna i början av året. Totalt sett steg även exportpriserna i fjol med i genomsnitt 2,4 % från året innan, vilket till stor del berodde på uppgången i priserna på förädlade metallprodukter. När råvaruimportpriserna – framför allt priser-

na på olja och gas – planade ut under andra halvåret 2006 bromsades dock försvagningen av bytesförhållandet. Handelsbalansen växte i fjol trots den dyrare energiimporten med nästan 2 miljarder euro till 9,5 miljarder euro.

Förra året växte Finlands export snabbast till euroområdet och då framför allt till Tyskland och Holland. Anmärkningsvärt är också att Finlands utrikeshandel med EU:s nya medlemsländer har ökat relativt snabbt och balanserat. Däremot har underskottet i handeln med Ostasien fortsatt att växa. Finland har ett enormt underskott i handeln med tillväxtekonomierna i regionen, bland annat med Kina men också med Japan och Sydkorea. Dessa handelsstrukturer är typiska också för andra euroländer. Villkoren i handeln med tillväxtländerna i såväl Östeuropa som Asien påverkas av ländernas i princip låga arbetskraftskostnader och enhetskostnader men samtidigt av brant stigande lönenivåer och arbetskraftskostnader (figur 1 och 2).

Det faktum att handeln med EU:s nya medlemsländer men inte med tillväxtekonomierna i Ostasien har kunnat hållas i balans förklaras framför allt av växelkurskopplingarna. Värdet på valutorna i de nya EU-länderna har varit nära kopplat till eurons kurs medan de ostasiatiska valutorna har försvagats i förhållande till euron (figur 3 och 4). Vidare bör beaktas att även handeln mellan Finland och Ryssland varit relativt balanserad om man bortser från oljehandeln. Detta har bland annat berott på att euron fått ökad vikt i den valutakorg som fastställts för rubeln.

Exporten fortsätter att växa

Finlands exportvolym växer i år med 6 % och nästa år med 5 %. Effekten av utrikeshandeln på BNP-tillväxten är fortfarande klart positiv eftersom importen i år ökar med bara 4 % och nästa år med 3,5 %. Exporten gynnas av att tillväxten i euroområdet ligger på 2,5–3 % och att tillväxten i Finlands grannländer – Sverige, Ryssland och Baltikum – blir betydligt högre än exempelvis genomsnittet för EU. Rapporterna om en växande orderstock i den traditionella metallindustrin, ökade fartygsleveranser, Nokias framgångar i mobiltelefonbranschen på den viktigaste konkurrentens bekostnad och industrins egna bedömningar att exportutsikterna ter sig ljusa under de närmaste månaderna framöver pekar på en fortsatt relativt hög exporttillväxt under 2007.

Nästa år väntas läget se ungefär likadant ut. De ljusa allmänna utsikterna fördröjas av nedläggningen av elektronikmontering och skogsindustrins oundvikligt långsam-

Försörjningsbalans

	2006	2006	2007p	2008p
	Mrd. €	Procentuell volymförändring (%)		
Bruttonationalprodukt	167,9	5,5	3,5	3,2
Import	63,6	5,4	4,0	3,5
Totalt utbud	231,5	5,5	3,6	3,3
Export	74,5	10,7	6,0	5,0
Konsumtion	121,2	2,3	2,1	2,3
privat	85,2	3,0	2,4	2,8
offentlig	35,9	0,9	1,5	1,2
Investeringar	32,3	5,1	4,1	3,2
privata	27,9	5,6	4,4	2,2
offentliga	4,4	1,8	2,4	9,4
Lagerförändring (inkl. statistiskt fel)	3,5	-0,1	2,1	1,4
Total efterfrågan	231,5	5,5	3,6	3,3

Källa: Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut

ma exporttillväxt. Nästa år hotas den finländska skogsindustrin och dess export av eventuella tullar på råvaruexporten till Ryssland.

Att energiimportpriserna normaliserats främjar också en utjämning av Finlands bytesförhållande i en snar framtid. Utjämningen stöds också av att tillverkningen av eltekniska serieprodukter som mest drabbats av priserosion till stor del har flyttats från Finland och att i stället tillverkningen av maskiner och utrustning där prisnivån bibehållits är på väg att öka sin andel av värdet av Finlands export. Utrikeshandelns bytesförhållande beräknas förbli i det närmaste oförändrat både 2007 och 2008.

Den jämförelsevis snabba exporttillväxten och den avtagande försvagningen av bytesförhållandet stärker balanserna för Finlands utrikeshandel i år och nästa år. I år stiger överskottet i handelsbalansen redan till drygt 11 miljarder euro och nästa år ytterligare med drygt en miljard euro. Bytesbalansen förstärks i motsvarande grad.

Industrins tillväxt avtar inte ännu

Industriproduktionen har ökat klart snabbare än totalproduktionen. Den höga tillväxtsiffran inom skogsindustrin 2006 förklaras framför allt av driftstoppet härom året, medan metallindustrins (inkl. eltekniska branschen) tillväxt på 13 % har varit högre än väntat och fortsätter att vara snabbare än BNP-tillväxten i år och nästa år. Frånsett den eltekniska metallindustrin växer produktionsvolymen i år med 9 % och nästa år med 6 %. Inom den eltekniska industrin sjunker volymtillväxten till omkring 3 %. Skogsindustrin växer fortsättningsvis i en årstakt av ett par procent. Dock hotas tillväxten nästa år av ryska tullar på skogsråvaror. Den övriga fabriksindustrin, dvs. den kemiska industrin, livsmedelsindustrin, tillverkningen av förädlade stenprodukter och textil- och beklädnadsindustrin, vände förra året klart uppåt. Denna positiva trend väntas fortsätta 2007 och 2008 när också den kemiska industrin får ny kapacitet.

Av övriga branscher fortsätter byggbranschen att ha

relativt hög tillväxt. Handeln växer fortsättningsvis med 4–5 % och stärks nästa år av hushållens ökade konsumtionsefterfrågan. Industrins tendens att lägga ut produktionen av tjänster på entreprenad återspeglas i en ökad tillväxt i företagstjänstebanschen. Kunskapsproduktionens vikt i Finlands produktionsstruktur ökar åtminstone tillsvidare i takt med den allt djupare internationella arbetsfördelningen. Produktionen av privata tjänster ökar långsammare än den övriga produktionen under prognosperioden.

Löneökningarna avtar

Förra året trädde löneökningarna enligt den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen i kraft först i juni. Inklusive löneglidning och löneöverhäng steg inkomstnivån med 3,0 %. Inom den privata sektorn har löneglidningen de senaste åren legat på normal nivå och någon tydlig uppgång är inte skönjbar. Trots att antalet lediga jobb stadigt har ökat har brist på arbetskraft förekommit bara i några få yrkesgrupper. När sysselsättningen förbättrades växte lönesumman i fjol snabbare än inkomstutvecklingen, dvs. i en årstakt av 4,5 %.

Den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen gäller fram till september 2007 och inga löneökningar har avtalats för detta år. Vi förutspår att inkomstnivån inklusive löneglidning i år stiger med 2,8 %, då lönesumman skulle öka med 4,4 %. Nästa år förbättras inkomstutvecklingen och vi antar att ökningen på årsnivå blir 3,8 %. En av-

talslösning på denna nivå skulle överensstämma med den måttfulla linjen under de senaste åren. Lönerns andel av mervärdet skulle då förbli oförändrad och lönesumman växa med 4,9 %. Löneavtal på förbunds nivå skulle sannolikt leda till en högre siffra.

Liksom i fjol är effekten av löneökningarna på hushållens inkomstutveckling även i år mindre än förut men löntagarnas köpkraft stöds i motsvarande grad genom skattelättnader. Förra året vände hushållens kapitalinkomster uppåt såsom vi förutspådde redan för ett år sedan. I år tar tillväxten i kapitalinkomsterna fart och för dividendintäkterna nås närapå toppnivån från 2004. Hushållens ränteutgifter har också de börjat öka i snabb takt. Detta återspeglar lånestockens fortsatt snabba tillväxt och räntornas klara och stadiga vändning uppåt. I år väntas hushållens realinkomster totalt sett öka med 2,7 %. Nästa år växer de i en något snabbare takt.

Stabila ekonomiska utsikter håller uppe konsumtionstillväxten

Tack vare den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen har hushållens ekonomiska planering vilat på en stabil grund. Den fortsatta sysselsättningstillväxten har hållit uppe ett starkt konsumentförtroende och främjat tillväxten i privat konsumtion. Sparkvoten blev 2006 klart negativ. Under de senaste åren har konsumtionen framför allt varit inriktad på sällanköpsvaror och kapitalvaror. Konsumtionsstrukturen har haft en gynnsam inverkan på den ekonomiska utvecklingen. Den

har återspeglats i statsfinanserna då intäkterna från indirekta skatter har ökat i högre takt än den genomsnittliga konsumtionstillväxten. Dessutom har sysselsättningen inom handeln vuxit snabbare än normalt.

Den svagt avtagande tillväxten i realinkomsterna och den högre realräntan börjar bromsa konsumtionsökningen. Förväntningarna om förändringar i bilskatten har inverkat på nybilshandeln. Under början av 2007 har nybilsregistreringen klart mattats av jämfört med ett år tidigare. Trots en livlig handel med begagnade bilar kommer detta att synas i försäljningssiffrorna för helåret. Den privata konsumtionen växer med 2,4 % i år och med 2,8 % nästa år. Även om tillväxten

Nyckeltal i prognosen

	2006	2007p	2008p
Arbetslöshet (%)	7,7	7,1	6,8
Arbetslösa (1 000-tal)	204	190	183
Sysselsatta (1 000-tal)	2443	2473	2490
Sysselsättning (%)	68,9	69,4	69,7
Inflation, konsumentprisindex (%)	1,6	1,8	1,5
Lönenivå, lönenivåindex (%)	3,0	2,8	3,8
Hushållens disponibla realinkomst (%)	1,6	2,7	2,9
Bytesbalansöverskott (mrd. €)	9,9	11,9	13,0
Handelsbalansöverskott (mrd. €)	9,5	11,4	12,7
Statens finansiella överskott			
mrd. €	1,6	2,2	2,5
% av BNP	0,9	1,2	1,3
Offentliga sektorns finansiella överskott			
mrd. €	6,3	7,7	8,5
% av BNP	3,8	4,3	4,6
Offentlig Emu-skuld			
% av BNP	39,1	37,0	35,3
Skattegraden (%)	43,5	43,1	43,2
Korta räntor (3 mån. Euribor)	3,1	4,0	4,1
Långa räntor (10 års statsobligationsränta)	3,8	4,2	4,1

Källa: Finlands Bank, Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut

är lägre än realinkomstökningen ser det ut som om hushållens sparkvot inte skulle bli positiv under prognosperioden.

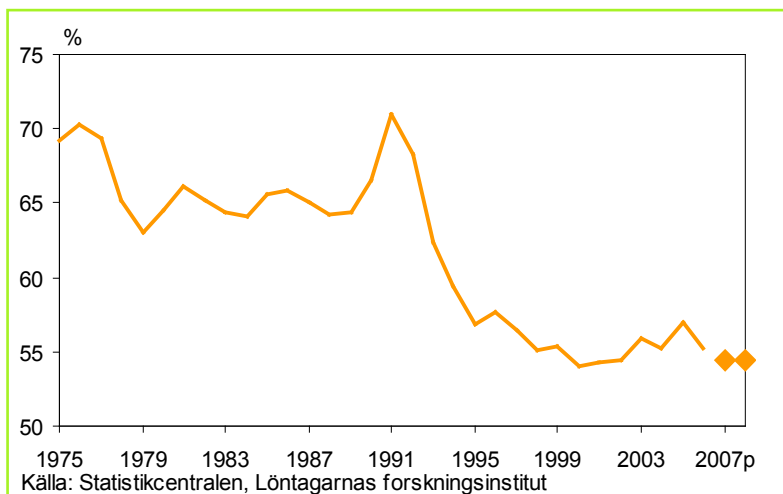
Inflationsökningen temporär

Förra året ökade konsumentprisinflationen. Inflationstakten var i december 2,2 % mot att ha legat under en procent i januari. Den genomsnittliga inflationstakten 2006 var 1,6 %. Under de senaste åren har prisutvecklingen framför allt påverkats av bränslepriserna, boendekostnaderna och låneräntornas utveckling (figur 5). I fjol drevs konsumentpriserna mest upp av det dyrare boendet. Till detta bidrog högre bolåneräntor, stigande bostadspriser och hyreshöjningar. Totalt sett stod boendekostnaderna för omkring en procentenhet av inflationen, varav det redan nu finns ett överhång på 0,6 procentenheter för detta år.

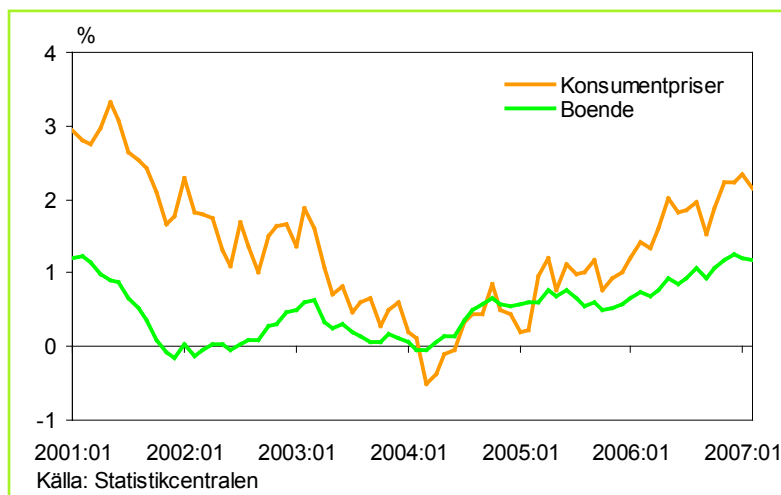
Bostadsmarknaden är på väg att normaliseras. Detta återspeglas i en avtagande inflationstakt. Ränteuppgången driver ännu 2007 upp inflationen men något annat väsentligt pristryck eller några inflationsöverskräckningar finns inte i sikte. Priset på brentolja är fortfarande högt, över 60 dollar, men ingen snabb prishöjning lika litet som prissänkning är att vänta. När räntorna och bostadsmarknaden normaliseras beräknas konsumentpriserna 2007 stiga med 1,8 %. Nästa år förutspås inflationen ligga på 1,5 % på årsnivå.

Löneökningarna har varit måttliga, och lönesumman växte i fjol och växer i år långsammare än driftsöverskottet i den privata sektorn. Den funktionella inkomstfördelningen försvagades i fjol och lönerns andel av företagets mervärde sjönk till samma nivå som vid konjunkturtoppen i slutet av 1990-talet (figur 6).

Figur 6. Funktionell inkomstfördelning i företagsverksamhet 1975–2008

Figur 5. Konsumentpriser och boende 2001:01–2007:02

Sysselsättningen tog ett kliv uppåt

Förra året skapades 42 000 nya jobb. Mest ökade sysselsättningen i företagstjänstebanschen, inom offentliga tjänster och andra tjänster samt i trafikbranschen, men den förbättrades i nästan alla branscher då även byggbranschen, handeln och industrin ökade antalet sysselsatta. Det gynnsammare sysselsättningsläget aktiverade folk att söka sig ut på arbetsmarknaden, vilket ledde till att arbetskraften ökade med 27 000 personer. Arbetslösheten sjönk 2006 till i genomsnitt 7,7 %. Antalet långtidsarbetslösa minskade med 10,2 %.

I år ökar sysselsättningen i en något lägre takt än i fjol, men dock med 30 000 personer (figur 7). Den största ökningen sker inom tjänstesektorn, framför allt i företagstjänstebanschen. Dessutom bidrar byggbranschen ännu i någon mån till sysselsättningsökningen, medan antalet sysselsatta knappast alls förändras inom industrin. Arbetskraften ökar i år med 15 000 personer. Tillväxten i arbetskraften förklaras delvis av rent demografiska faktorer, såsom ökad invandring, och delvis av att personer i arbetsför ålder utanför arbetskraften aktiveras på grund av det gynnsamma konjunkturläget. Arbetslösheten beräknas falla till 7,1 % i år.

Arbetsmarknadsutvecklingen är gynnsam även nästa år, även om tillväxten avtar en aning. Antalet sysselsatta växer 2008 med 17 000 personer så att sysselsättningsgraden blir 69,7 %. Samtidigt ökar arbetskraften med 10 000 personer. Detta leder till att arbetslösheten sjunker till 6,8 %.

Arbetsmarknaden har de senaste åren varit stadd i förändring, och förutom vid tillgången på jobb man har allmänt börjat fästa allt större uppmärksamhet också vid anställningarnas art. Ett mått på anställningarnas förändring är antalet deltidstjänster. En granskning av utvecklingen sedan början av 1990-talet ger vid handen att antalet deltidssysselsatta av samtliga sysselsatta

har ökat från cirka 10 % till drygt 14 % (figur 8). Internationellt sett är de deltidssysselsattas andel ännu liten, men trenden pekar uppåt. När efterfrågan på arbetskraft ökar och arbetskraftsutbudet minskar är det att vänta att andelen deltidanställda normaliseras eller rentav på nytt vänder nedåt under de närmaste åren.

Trots den ökade andelen deltidssysselsatta har antalet arbetade timmar enligt Statistikcentralens mätningar utvecklats i ungefär samma takt som sysselsättningen. Antalet arbetade timmar ökar också i år i samma takt som sysselsättningen och nästa år något snabbare än sysselsättningen. Det faktum att nationalräkenskaperna visar en något större ökning i antalet arbetade timmar än Statistikcentralens arbetskraftsundersökning tyder på att andelen utländsk arbetskraft ökat. Statistikcentralens enkätundersökning når ju inte utländsk arbetskraft (särskilt inhyrd arbetskraft).

Fortsatt uppgång för byggandet

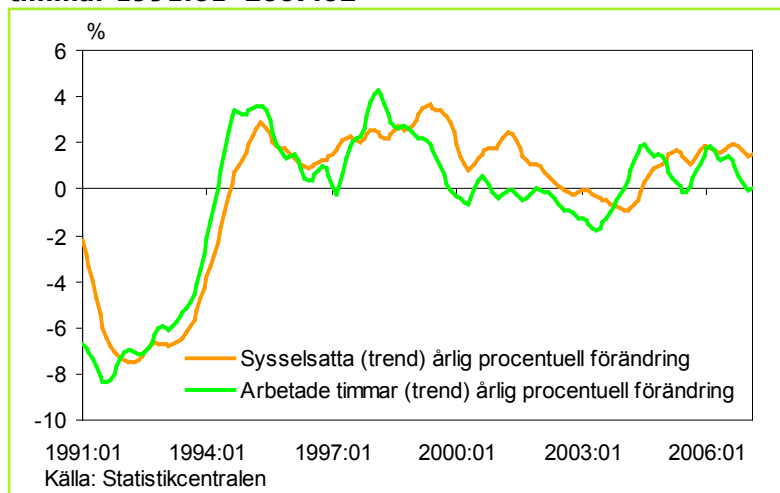
De privata investeringarna steg i fjol med 5,6 %. Bostadsbyggandet ökade mest, men också investeringarna i övrigt husbyggnad, mark- och vattenbyggnad och maskiner och utrustning hade en nästan lika stark tillväxt. Investeringsaktiviteten beräknas bli fortsatt hög även 2007. De privata investeringarna växer med 4,4 % från förra året. Antalet beviljade bygglov och påbörjade byggnader tyder också på att tyngdpunkten för byggandet flyttas från bostadsbyggande till övrigt husbyggnad, där en ökning är att vänta särskilt i nybyggnationen av affärs- och kontorshus.

De privata investeringarna beräknas nästa år växa med drygt 2 %. Prognosens osäkerhet ökar dock på grund av osäkerheten om tidpunkten för en del stora investeringar, exempelvis kärnkraftverket och Finnairs investeringar.

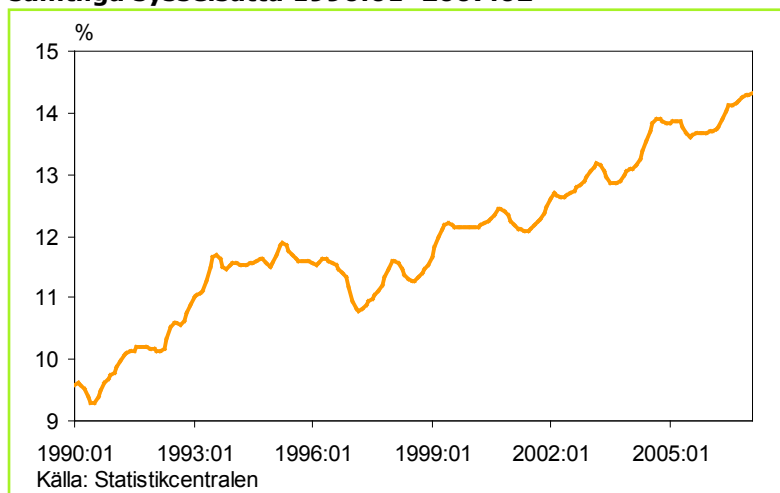
Inkomstskatteintäkterna fortsatte att öka

Överskottet i statsfinanserna ökade förra året med nästan en miljard euro. Trots skattelättnaderna växte intäkterna från inkomst- och förmögenhetsskatten med 1,2 %, vilket framför allt berodde på att förvärvs- och kapitalinkomstskatten växte mer än väntat. Av hushållens beskattningsbara kapitalinkomster ökade framför allt dividenderna och räntorna kraftigt. Intäkterna från samfundskatten steg med 6,7 %. Tillväxten i statens konsumtionsutgifter var något långsammare än beräknat, medan statens fasta in-

Figur 7. Sysselsatta och arbetade timmar 1991:01–2007:02

Figur 8. Andelen deltidssysselsatta av samtliga sysselsatta 1990:01–2007:02

vesteringar klart ökade. Kommunernas statsandelar växte i en takt av 9,5 %.

Kommunernas ekonomi förbättrades förra året rentav mer än prognostiserat. Deras underskott halverades till omkring en halv miljard euro. Lokalförvaltningens skatteintäkter sjönk rejält med 6 %. Konsumtionsutgifterna ökade något långsammare än väntat, dvs. med bara 4,6 %, men investeringarna vände överraskande uppåt mot slutet av året (figur 9).

Till följd av den snabba ökningen i utbetalda pensioner växte arbetspensionsanstaltens och övriga socialskyddsfonders överskott betydligt långsammare än beräknat men blev ändå 5,2 miljarder euro. Tack vare den goda ekonomiska tillväxten och höjningen av socialförsäkringsavgifterna steg socialförsäkringsavgifterna med 8,6 %, för de försäkrade rentav med 14,4 %. Också arbetspensionsanstaltens kapitalinkomster utvecklades mycket gynnsamt.

När finanserna inom den offentliga sektorns alla tre sektorer förbättrades i fjol steg den offentliga sektorns EMU-överskott i förhållande till bruttonationalproduk-

ten med drygt en procentenhet till 3,8 % samtidigt som EMU-skulden i förhållande till bruttonationalprodukten sjönk med 2,3 procentenheter till 39,1 %. Att skuldkvoten minskade berodde till stor del på den osedvanligt kraftiga ekonomiska tillväxten.

Det offentliga överskottet växer

Detta år kommer tillväxten i statens investeringsutgifter, särskilt i konsumtionsutgifterna, att bli rätt anspråkslös, men trots skattelättnader ökar skatteintäkterna något snabbare än dessa, och statens dividend- och ränteintäkter väntas stiga med omkring 350 miljoner euro. Tillväxten i kommunernas statsandelar avtar till 4 %, och detta kompenseras genom att förvärvsinkomstavrdraget i kommunalbeskattningen överförs till statsbeskattningen. Överskottet i statsfinanserna växer med 600 miljoner euro till närapå 2,2 miljarder euro.

Kommunernas skatteintäkter stiger i år i en takt av 6 %, vilket trots statsandelarnas långsammare ökningstakt och investeringarnas något snabbare tillväxt garanterar att kommunernas finanser ytterligare förbättras en aning, dvs. med drygt 100 miljoner euro.

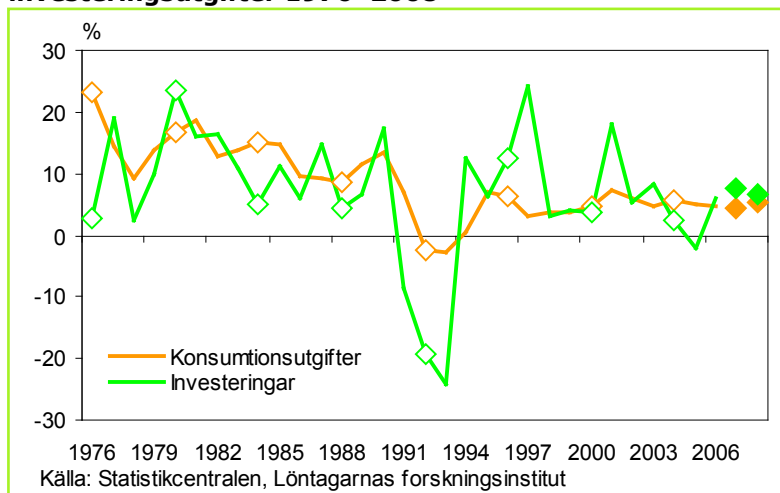
Socialförsäkringsavgifterna förblir 2007 i det närmaste oförändrade, och till följd av lönesummans avtagande tillväxt minskar tillväxten i arbetspensionsanstalternas och övriga socialskyddsfonders premieintäkter klart. Däremot beräknas tillväxten i deras kapitalinkomster ta fart och ur statsbudgeten beviljas extra medel så att deras överskott allt som allt stiger med cirka 650 miljoner euro till närmare 6 miljarder euro.

Totalt sett ökar den offentliga sektorns EMU-överskott med en halv procentenhet till 4,3 % av bruttonationalprodukten och EMU-skuldkvoten minskar till 37 %. Den totala skattegraden sjunker med 0,4 procentenheter till 43,1 %.

De offentliga investeringarna ökar kraftigt 2008

Prognosen har i statsbeskattningen 2008 beaktat de lättnader i förvärvsinkomstbeskattningen som ingår i regeringens rambeslut av den 8 mars 2007 och som lämnar skatteuttaget oförändrat. Då tillväxten i lönesumman samtidigt tar fart och även samfundsskatten fortsätter att öka i god takt stiger tillväxten i statens inkomstskatteintäkter till nästan 6 %. I prognosen har inga antaganden gjorts om justeringar av mervärdes-, alkohol- eller bilskatten eller andra indirekta skatter. För 2008 förefaller ha

Figur 9. Kommunernas konsumtions- och investeringsutgifter 1976–2008

planerats ovanligt många trafikprojekt som staten till stor del skall finansiera. Detta leder i kombination med kommunernas ökade investeringar till att de offentliga investeringarna även reallt skulle öka med nästan 10 %.

Trafikprojekten väntas sätta fart på markbyggnadsbranschen och sannolikt pressa upp dess redan förut kraftigt stigande kostnadsnivå så att staten tvingas justera utgiftsramarna uppåt eller senarelägga projekt. Den senare möjligheten har dock inte beaktats i prognosen. Enligt prognosen kommer överskottet i statsfinanserna att växa med omkring 300 miljoner euro.

Inga kommunalvalsbudgetar?

Enligt gällande utgiftsramar ökar tillväxten i kommunernas statsandelar en aning 2008. Det blir kommunalval 2008 och det går lätt att föreställa sig att valåret märks i en kraftigare ökning än normalt i kommunernas utgifter och/eller statsandelar. Någon sådan systematik har dock inte förekommit i kommunernas konsumtions- och investeringsutgifter under de senaste 30 åren, och vidstående figur visar att det för att upptäcka "valcykeln" i kommunernas statsandelar krävs ett ytterst skarpt öga¹. Utvecklingen före depressionen på 1990-talet och under depressionen syns tydligt i figuren. På 2000-talet har statsandelarna igen ökat i rätt snabb takt och det återstår att se om den lägre tillväxttakten på 4 % under 2007 kommer att utgöra ett historiskt undantag där den tillfälliga nedgången kompenseras genom minskning av förvärvsinkomstavrdraget i kommunalbeskattningen.

Nästa år förutspås kommunernas underskott förbli i det närmaste oförändrat. Utvecklingen av kommunernas skatteintäkter hålls uppe av den goda tillväxten i lönesumman och samfundsskattebasen samtidigt som också konsumtions- och investeringsutgifterna fortsätter att stiga klart. Prognosen gör inga antaganden om extra lönepåslag

¹Figuren är rensad för den tekniska nivåhöjningen av statsandelarna 2002 på 998 miljoner euro som berodde på att återbäringen av mervärdesskatt från staten till kommunerna omvandlades till statsandelar.

eller ökad sysselsättning i kommunsektorn, men liksom under de senaste åren förutses kommunalbeskattningen skärpas med cirka 0,1 procentenheter.

Om nästa års socialförsäkringsavgifter har inga egentliga beslut ännu fattats men prognosen gör antagandet om en höjning av pensionspremierna med 0,2 procentenheter enligt rambeslutet. Då lönesumman samtidigt växer i snabbare takt än i år ökar arbetspensionsanstälternas och övriga socialskyddsfonders överskott ytterligare med drygt en halv miljard euro till nästan 6,5 miljarder euro.

Den offentliga sektorns EMU-överskott fortsätter att öka 2008 och beräknas stiga till 4,6 % av bruttonationalprodukten och blir därmed 1,5 procentenheter större än i finansministeriets bedömning av hållbarheten i de offentliga finanserna och rentav något större än det mål som finansministeriet satt för överskottet (konjunkturkorrigerat) vid decennieskiftet.

Befolkningens åldrande ett hot mot tillväxten – läget dock bättre i Finland än i EU i genomsnitt

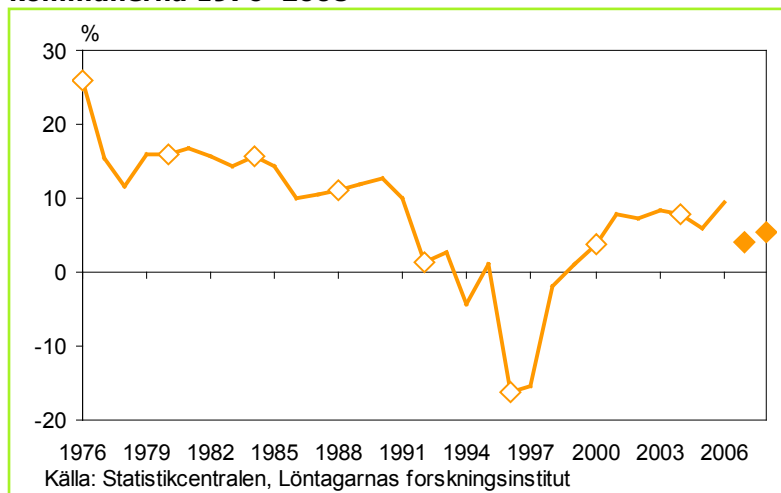
Det ekonomisk-politiska handlingsutrymmet i Finland under den närmaste tiden framöver bestäms av det finansiella utrymmet i de offentliga finanserna, den sannolikt fortsatta högkonjunkturen, befolkningens åldrande framöver och dithörande minskning av den arbetsföra befolkningen. Att befolkningsstrukturen förändras radikalt framgår av Eurostats befolkningsprognos (2004) enligt vilken antalet personer i arbetsför ålder (15–64 år) om 20 år skulle vara 300 000 färre än i dag. Samtidigt skulle antalet personer över 65 år öka med 600 000.

Utifrån denna befolkningsprognos har finansministeriet beräknat att i de offentliga finanserna fram till 2050 skulle uppstå ett enormt underskott (4 % av BNP) om den totala skattegraden fortsätter att ligga på drygt 42 %. I beräkningarna har tillväxten i pensionsutgifterna slagits ut på pensionspremierna, vilket åter förutsätter lättnader i den övriga beskattningen. Detta basscenario antas kräva en dämpning av tillväxten i de offentliga utgifterna och strukturförändringar för att öka sysselsättningsgraden och produktiviteten.

Den senaste tidens utveckling tyder dock på att den arbetsföra befolkningen inte skulle minska såsom prognostiserat då nettoinvandringen ökar avsevärt. Det är möjligt att den årliga nettoinvandringen kan bli omkring 5 000 personer större än prognostiserat, vilket redan om 20 år skulle innebära ett tillskott till den arbetsföra befolkningen på 70 000 personer mer än prognostiserat. I EU:s prognos är även nativitetssiffrorna för Finland något för låga.

I bedömningarna av hållbarheten i den finländska eko-

Figur 10. Statens transfereringar till kommunerna 1976–2008

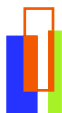

nomin har också understrukits att Finland år 2025 kommer att ha EU-ländernas högsta försörjningskvot (befolkning över 64 år/befolkning 20–64 år). En närmare granskning av olika befolkningsprognoser och en kritisk bedömning av antagandena i EU:s befolkningsprognos ger dock vid handen att Finlands befolkning inte ens 2025 är nämnvärt äldre än befolkningen i EU i genomsnitt. EU:s genomsnittliga försörjningskvot stiger efter 2025 så brant att den under åren 2030–2035 överstiger Finlands försörjningskvot. En bidragande orsak till detta är att nativiteten i många stora EU-länder, t.ex. Italien, Tyskland och Spanien, redan länge varit lägre än i Finland. De senaste åren har endast Irland och Frankrike haft en högre nativitet än Finland.

Snedvridningen av befolkningsstrukturen kan väntas framkalla ett tryck på höjning av den totala skattegraden i hela Europa. I den riktningen verkar också den lägre fonderingen i pensionssystemen i andra EU-länder än i Finland. Överlag är läget i Finland på lång sikt rentav något bättre än i EU-länderna i genomsnitt.

Också beträffande utvecklingen av sysselsättningsgraden i Finland finns det anledning att vara mer optimistisk än vad som antagits i finansministeriets bedömning av hållbarheten i den finländska ekonomin. I den bedömningen stiger sysselsättningsgraden först 2011 till 69,8 %, medan de sysselsattas andel av den arbetsföra befolkningen ser ut att nå denna nivå redan nästa år. Allt som allt förefaller det som om återhämtningen efter depressionen på 1990-talet skulle inverka på sysselsättningsgradens utveckling ännu i dag: äldre åldersklasser med i genomsnitt fler personer som blivit utslagna ur arbetslivet är i stora skaror på väg in i pensionsåldern och i deras ställe kommer åldersklasser med högre utbildning och bättre arbetsförmåga än genomsnittet.

Sysselsättningsgraden kan mycket väl fås att stiga till nära 72 % redan fram till 2011. Sysselsättningsgraden ökar inte bara på grund av att arbetslösheten sjunker utan också till följd av att den del av den arbetsföra befolkningen som inte hör till arbetskraften minskar. Storleken på denna del av befolkningen har förändrats kraftigt i takt med konjunkturerna trots att även studerande ungdomar

räknas hit. För att denna passiva del av befolkningen skall fås att minska behövs det åtgärder från statens sida, bland annat en aktiv sysselsättningspolitik som även finansministeriet efterlyst i sin hållbarhetsbedömning. Aktivering av den arbetsföra befolkningen går att säkerställa genom utveckling av arbetslivet, satsningar på utbildning och utveckling av hälsovårds- och socialtjänster som främjar arbetsförmågan.

Ännu ingen anledning att lätta på finanspolitiken

Tack vare det gynnsamma konjunkturläget kommer de offentliga finanserna i år och nästa år att visa ett överskott på omkring 4 ½ % av BNP. I det rådande konjunkturläget finns det inte anledning till sådana lättnader i finanspolitiken som väsentligt skulle minska det offentliga överskottet. Stimulansåtgärder är på sin plats först när det makroekonomiska läget börjar försämrans.

I det rådande politiska läget är trycket på skattesänkningar emellertid starkt. På grund av den gynnsamma ekonomiska utvecklingen kommer det att bli löneökningar som höjer inkomstnivån under åren framöver mer än vad som varit fallet de två senaste åren. Detta syns också i priset på den offentliga sektorns arbetsinsats. Man vill dock ogärna öka de offentliga utgifterna. Denna tendens markeras av oron för att de resurser som är bundna till den offentliga sektorn begränsar utvidgningen av den privata sektorn. I det läget fattas ofta beslut om allt för stora skattelättnader som leder till att resursbristen i den offentliga sektorn hotar att förvärras. Trots ett stort spelrum räcker resurserna nödvändigtvis inte till att höja levnadsstandarden för dem som lever på knappa inkomster. Åtgärder för att höja sysselsättningsgraden och främja produktiviteten genom såväl vetenskaps- och utbildnings- som social- och hälsovårdspolitik förutsätter en måttlig tillväxt i de offentliga realutgifterna på i genomsnitt 1,5 % under de följande fyra åren. Denna tillväxtbana hindrar inte en till och med avsevärd utvidgning av den privata tjänstesektorn. ■

Prognoser baserade på EMMA

Löntagarnas forskningsinstitut bygger sina antaganden på de prognosbanor som institutets makromodell (EMMA) producerar. De prognoser som modellen producerat rapporteras i vidstående tabell. Antagandena om räntor och internationell ekonomi är desamma som i den egentliga prognosen. I modellprognoserna görs dessutom antagandet att euron förstärks en aning mot dollarn. Skatteprocenterna antas förbli i huvudsak oförändrade.

Modellens prognos för privata investeringar och import är 2007 identisk med institutets egentliga prognos. I fråga om privat konsumtion avviker modellprognosen från institutets officiella prognos 2007 med 0,1 procentenheter, medan prognoserna för 2008 är identiska. Mest avviker modellprognosen från den officiella prognosen i

fråga om utrikeshandeln. Enligt den officiella prognosen som har tagit hänsyn till tullens rapporter för de senaste månaderna växer exportvolymen i år med 6 % medan siffran i modellprognosen är 6,6 %. Modellens prognos för tillväxten i privata investeringar 2008 är åter klart lägre än i den officiella prognosen som har beaktat de färskaste uppgifterna om investeringsplaner och effekten av vissa investeringsprojekt som pågår ännu nästa år. ■

Prognoser enligt EMMA

Procentuell förändring	2007p	2008p
Privat konsumtion	2,3	2,8
Privata investeringar	4,4	0,7
Export	6,6	5,8
Import	4,0	3,3
BNP	3,8	3,4

Källa: Löntagarnas forskningsinstitut